

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

©2018 ЦАРУК В. Ю.

УДК 657.1

Царук В. Ю. Проблеми розвитку обліку в системі корпоративного управління

Обґрунтовано актуальність проведення наукових досліджень у сфері облікового забезпечення корпоративного управління. Проаналізовано підходи дослідників до розуміння взаємозв'язку між обліком, корпоративним управлінням, корпоративним обліком і корпоративною звітністю. Виділено та проаналізовано основні проблеми облікового забезпечення корпоративного управління. Встановлено взаємозалежність між якістю облікової інформації та системою корпоративного управління. Розкрито роль використання креативного обліку в системі корпоративного управління. Проаналізовано місце бухгалтерського обліку у вирішенні агентської проблеми, що виникає в умовах здійснення корпоративного управління. Обґрунтовано залежність між рівнем застосування бухгалтерського консерватизму, обраної моделі корпоративного управління та використовуваними механізмами його реалізації. Виділено шляхи вдосконалення бухгалтерської звітності в напрямі забезпечення потреб корпоративного управління (удосконалення фінансової звітності, формування спеціалізованої та інтегрованої звітності).

Ключові слова: корпоративне управління, корпоративний облік, корпоративна звітність, агентська проблема.

Рис.: 1. **Бібл.:** 9.

Царук Василь Юрійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу, Тернопільський національний економічний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46020, Україна)

E-mail: vasil-caruk@ukr.net

УДК 657.1

UDC 657.1

Царук В. Ю. Проблемы развития учета в системе корпоративного управления

Обоснована актуальність проведення наукових досліджень в області бухгалтерського забезпечення корпоративного управління. Проаналізовані підходи дослідників до розуміння взаємозв'язку між обліком, корпоративним управлінням, корпоративним обліком і корпоративною звітністю. Виділено та проаналізовано основні проблеми облікового забезпечення корпоративного управління. Встановлено взаємозалежність між якістю облікової інформації та системою корпоративного управління. Розкрито роль використання креативного обліку в системі корпоративного управління. Проаналізовано місце бухгалтерського обліку у вирішенні агентської проблеми, що виникає в умовах здійснення корпоративного управління. Обґрунтовано залежність між рівнем застосування бухгалтерського консерватизму, обраної моделі корпоративного управління та використовуваними механізмами його реалізації. Виділено шляхи вдосконалення бухгалтерської звітності в напрямі забезпечення потреб корпоративного управління (удосконалення фінансової звітності, формування спеціалізованої та інтегрованої звітності).

Ключевые слова: корпоративное управление, корпоративный учет, корпоративная отчетность, агентская проблема.

Рис.: 1. **Библ.:** 9.

Царук Василий Юрьевич – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и экономико-правового обеспечения агропромышленного бизнеса, Тернопольский национальный экономический университет (ул. Львовская, 11, Тернополь, 46020, Украина)

E-mail: vasil-caruk@ukr.net

Tsaruk V. Yu. Problems of Accounting Development in the Corporate Governance System

The urgency of conducting scientific researches in the field of accounting of corporate management has been grounded. Researchers' approaches to understanding the relationship between accounting, corporate governance, corporate accounting and corporate reporting have been analyzed. The main problems of accounting of corporate governance have been allocated and analyzed. Interdependence between the quality of accounting information and the corporate governance system has been established. The role of using of creative accounting in the corporate governance system has been disclosed. The place of accounting in solving the agency problem, which arises in the conditions of corporate governance, has been analyzed. The dependence between the level of application of accounting conservatism, the chosen model of corporate management and the mechanisms used for its implementation have been grounded. The ways of improvement of accounting reporting in the direction of meeting the needs of corporate governance (improvement of financial reporting, formation of specialized and integrated reporting) have been allocated.

Keywords: corporate governance, corporate accounting, corporate reporting, agency problem.

Fig.: 1. **Bibl.:** 9.

Tsaruk Vasyil Yu. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Economic and Legal Support of Agro-Industrial Business, Ternopil National Economic University (11 Lvivska Str., Ternopil, 46020, Ukraine)

E-mail: vasil-caruk@ukr.net

Глобалізація світової економічної системи наприкінці ХХ – початку ХХІ століть привела до стрімкого розвитку корпоративних утворень, формування яких виявилось об'єктивною необхідністю в умовах наростання конкурентної боротьби та розвитку міжнародних ринків капіталу. Для ефективного управління корпораціями за таких умов потребує уваги проблема налагодження системи корпоративного управління, тобто забезпечення ефективного функціонування механізмів, що забезпечують збалансованість прав акціонерів, інших стейкхолде-

рів та потреб ради директорів і менеджменту під час функціонування корпорації.

Функціонування системи корпоративного управління неможливе без налагодження дієвої системи її обліково-інформаційного забезпечення, яке має бути водночас орієнтоване на задоволення прав акціонерів шляхом використання облікового інструментарію, а також на інформаційну підтримку ради директорів та менеджменту шляхом формування достовірної та релевантної інформації про господарську діяльність підприємства. І якщо питанням подальшого розвитку

облікової системи для загальних потреб управління приділяється значна увага вітчизняними дослідниками, то питання інформаційної підтримки корпоративного управління залишаються переважно поза увагою науковців, незважаючи на існування значних відмінностей між корпоративним управлінням та управлінням господарською діяльністю підприємства.

Питання розвитку бухгалтерського обліку в системі корпоративного управління розглядалися в працях О. М. Брадула, Р. Ф. Бруханського, К. Ю. Воронової, С. Ф. Голова, П. Є. Житного, Р. Г. Каспіної, О. М. Кондратюк, Р. В. Кузіної, О. П. Кундрі-Висоцької, П. О. Куцика, Н. О. Лоханової, А. В. Озеран, Н. І. Петренко, М. А. Проданчука, Л. М. Пилипенка, О. І. Пилипенка та ін.

Основною метою статті є виявлення та аналіз основних проблем облікового забезпечення корпоративного управління.

Сьогодні в окремих вітчизняних дослідженнях піднімається проблема необхідності вдосконалення бухгалтерського обліку як засобу інформаційного забезпечення корпоративного управління. Автори при цьому використовують такі інтегровані поняття, як «облікове забезпечення менеджменту корпорацій» (О. М. Брадула), «корпоративна звітність» (Т. А. Васильєва, Н. О. Лоханова, І. О. Макаренко, М. А. Проданчук), «корпоративний облік і звітність» (Р. В. Кузіна), «облік в системі корпоративного управління» (О. П. Кундря-Висоцька), «публічна звітність корпорацій» (Л. М. Пилипенко), «облік корпоративних прав» (О. І. Пилипенко), які характеризують їх бачення стосовно напрямів та інструментів задоволення потреб суб'єктів корпоративного управління. Окрім цього, послуги з ведення корпоративного обліку надаються компанією «РВС Україна», що свідчить про розвиток облікової практики в напрямі підвищення корпоративного управління.

Провівши аналіз існуючих підходів дослідників та представників консалтингових компаній, можна констатувати, що в переважній більшості випадків автори розглядають не особливості розвитку облікової системи у відповідності до специфічних потреб корпоративного управління, а вдосконалюють організаційно-методичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в корпораціях. Наприклад, О. М. Брадулом було виділено ряд питань і проблем у результаті аналізу та оцінки корпоративного управління в Україні: 1) недостовірність облікової та аналітичної інформації про результати діяльності, сформованої в інформаційній системі корпорації; 2) несвоєчасність звітної інформації, що передається зовнішнім користувачам і внутрішньому менеджменту; 3) неефективність самої інформаційної системи корпорацій, основними компонентами якої є облік і аналіз [1, с. 46]. Відповідно, виділені автором проблеми можуть бути екстрапольовані на будь-які інші види підприємств, а не лише корпорацій, при цьому вони не втратять своєї актуальності.

Таким чином, використання авторами поняття «корпоративний» є свідченням приналежності до типу організаційної структури – корпорації, а не до певної особливої системи управління, яка відрізняється від традиційної системи управління підприємством. І хоча окремі дослідники (О. М. Кондратюк) зазначають, що наявна модель бухгалтерського обліку сформувалася під впливом чисельних чинників та відповідає завданням корпоративного управління в сучасних умовах [4, с. 447], проведений аналіз поглядів науковців у даній сфері дозволяє встановити, що наявні дослідження повною мірою не забезпечують вирішення проблеми підвищення ефективності корпоративного управління шляхом удосконалення системи його обліково-аналітичної підтримки на теоретичному, методологічному та організаційному рівнях.

Підтвердженням вищенаведеної тези можна вважати поступове виділення та використання в останні роки учасниками ринку капіталу нової парадигми звітності – «ESG» (*Environmental, social and governance*), яка передбачає врахування трьох центральних факторів при оцінці рівня сталого розвитку компанії (впливу на навколишнє середовище, вирішення соціальних проблем, проблеми корпоративного управління) для здійснення інвестицій та аналізу її майбутніх перспектив. Одним із таких факторів є вирішення проблем корпоративного управління (структура, стратегічні цілі, компенсації агентам), інформація про яке повинна надаватись акціонерам та іншим стейкхолдерам, що дозволяє краще ідентифікувати можливі ризики та використати наявні можливості корпорації в умовах глобального конкурентного середовища.

Визначальною перепорою, що не дозволяє розвивати теорію і методологію обліку в даному напрямі, є неврахування існуючих відмінностей системи корпоративного управління від системи управління корпорацією (оперативного і тактичного), зокрема відмінностей в обліковому забезпеченні функціонування даних систем. З одного боку, інформація, що розкривається у фінансовій звітності, спрямована на задоволення потреб ради директорів, акціонерів та генерального директора; однак, з іншого боку, враховуючи предметні та методологічні обмеження фінансового обліку, вона має бути розширена та доповнена новими фінансовими і нефінансовими показниками, які виступають критеріями оцінки ефективності менеджменту корпорації, дозволяючи коригувати корпоративні дії. Окрім цього, вченими недостатньо враховується можливість маніпулювання показниками фінансової звітності за допомогою інструментів облікової політики та креативного обліку, що є наслідком виникнення агентської проблеми між користувачами облікової інформації (принципалами) та суб'єктами його організації та ведення (агентами), тому дана проблематика має бути одним із найбільш актуальних напрямів досліджень у сфері

обліково-аналітичного забезпечення корпоративного управління.

Оскільки система корпоративного управління має глибоку історію (окремі згадки про виникнення подібної до корпоративного управління системи можна знайти в Артхашастрі (IV ст. до н. е.)), то й встановлення місця і ролі обліку у формуванні такої системи відносин теж пройшло ряд етапів свого історичного розвитку. При цьому на сьогодні можна виділити ряд основних проблем у сфері облікового забезпечення корпоративного управління (рис. 1), вирішення яких сприятиме підвищенню його ефективності, з одного боку, та розвитку науки бухгалтерського обліку, – з іншого.

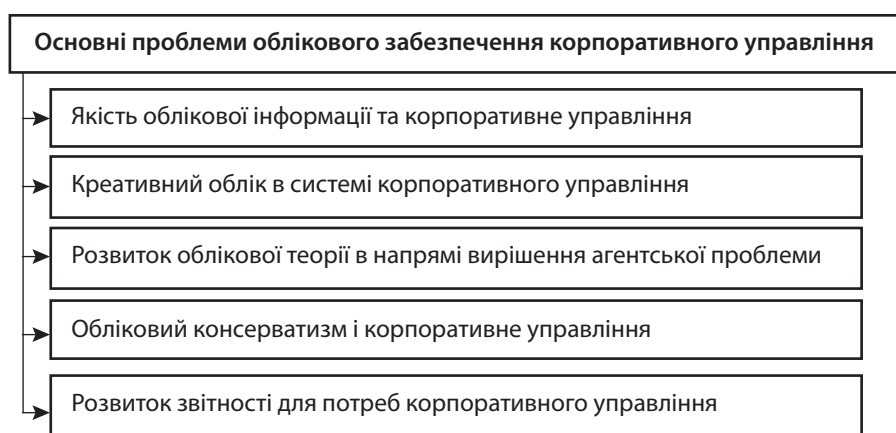

Рис. 1. Основні проблеми облікового забезпечення корпоративного управління

Одним із основних принципів корпоративного управління є забезпечення прозорості діяльності, яка дозволяє забезпечити підзвітність системи корпоративного управління, тобто сформулювати причинно-наслідкові зв'язки між ефективністю діяльності менеджерів та їх винагородою, можливіми зловживаннями менеджерів та відповідальністю за їх здійснення. Акціонери можуть адекватно оцінювати діяльність ради директорів та менеджерів, а потенційні інвестори приймати рішення щодо вкладення коштів лише в тому випадку, якщо вони розуміють реальний стан справ корпорації та подальші перспективи її розвитку.

Забезпечення прозорості діяльності корпорації є можливим лише за умови формування якісної облікової інформації. Хоча на сьогодні серед учених відсутня згода стосовно розуміння сутності даного поняття, вважаємо, що якісною є така облікова інформація, яка відповідає встановленим якісним характеристикам, визначеним у концептуальній основі МСФЗ та одержана в результаті дотримання фундаментальних принципів бухгалтерського обліку.

З іншого боку, залежно від обраного типу корпоративного управління можна спостерігати одержання різного якісного рівня фінансової звітності, що обґрунтовується можливістю обмеження впливу

суб'єктів організації обліку на облікові процедури за допомогою використання різних інструментів корпоративного управління.

Таким чином, облікова інформація та корпоративне управління має взаємозворотний вплив, оскільки бухгалтерський облік є засобом інформування суб'єктів корпоративного управління про ефективність менеджерів, і при цьому він сам знаходиться у сфері їх впливу, оскільки рішення щодо реалізації облікової політики корпорації приймається його керівництвом. Тому облікову інформацію також слід розглядати як продукт корпоративного управління, а загальна якість одержуваного резуль-

тату функціонування облікової системи (обліково-інформаційного продукту) залежить від тих механізмів та інструментів, які були використані суб'єктами корпоративного управління для її регулювання.

Важливе значення з позиції корпоративного управління займає проблематика застосування креативного обліку, що є одним із легальних інструментів коригування результатів діяльності корпорації, які відображаються у фінансовій звітності та впливають на загальну ефективність діяльності корпоративного менеджменту. Дана проблема значно актуалізувалася на початку XXI століття в результаті всесвітньовідомих корпоративних скандалів з такими компаніями, як «Enron», «Worldcom», «Adelphia», «Parmalat» та ін., і стала однією з основних передумов втрати довіри до бухгалтерської професії. З метою вирішення проблем у сфері корпоративного управління та креативного обліку, які оголило банкрутство вищенаведених компаній, у США у 2002 р. було прийнято закон Сарбейнса – Окслі, в якому було викладено концептуальні засади для всіх американських корпорацій, акції яких перебувають в лістингу на біржі, і який був спрямований зменшити можливість використання менеджерами креативних практик у бухгалтерському обліку.

У цілому креативний облік націлений на штучне збільшення або зменшення прибутків корпорації на

основі існуючої можливості вибору з варіантів облікового відображення або оцінки, що наведені в системі бухгалтерських стандартів, а визначальною передумовою його застосування є наявність інформаційної асиметрії між суб'єктами генерування облікової інформації (менеджери) та її користувачами (акціонери, рада директорів). При використанні інструментів корпоративного управління існує можливість зменшити ризики інвесторів унаслідок здійснення креативних маніпуляцій менеджерів за допомогою реалізації механізму професійного судження та забезпечити формування такої фінансової звітності, що відобразатиме реальний стан справ і результати діяльності корпорації.

Водночас, як зазначають А. Б. Владу та Д. Матіш, незважаючи на те, що останніми роками було впроваджено багато механізмів корпоративного управління, спрямованих на покращення обліку, аудиту та регулювання корпоративного управління з метою поетапного подолання проблем, пов'язаних з опортуністичною поведінкою, існуючу битву корпоративного управління з креативним обліком слід розглядати як двосторонній меч: деякі функції корпоративного управління, такі як незалежна рада директорів, намагатимуться обмежити його виникнення, поки інші властивості, такі як пакети винагороди керівництва, будуть надихати на це [9, с. 343]. Відповідно, для повного подолання проблеми креативного обліку необхідним є пошук найбільш оптимального набору інструментів креативного управління, які сприятимуть як підвищенню його ефективності, так і мінімізації асиметрії облікової інформації між менеджерами та акціонерами і радою директорів.

Більш ґрунтовно взаємозв'язок між корпоративним управлінням і креативним обліком дозволяє пояснити агентська теорія, що описує конфлікти, які виникають при відокремленні власників від управління корпорацією. Виникнення конфліктів між менеджерами (агентами) та власниками (принципалами) пов'язане з відмінністю їх інтересів щодо максимізації прибутку, що є основною причиною використання менеджерами технік креативного обліку. У цілому облікова система корпорації є важливим джерелом формування інформації для ефективної реалізації механізмів управління, які допомагають мінімізувати наслідки виникнення агентської проблеми.

Використання менеджерами креативного обліку обґрунтовується їх бажанням забезпечити реалізацію власних інтересів, наприклад власної грошової винагороди, а не забезпечувати максимізацію прибутку корпорації. Саме тому, як відмічає проф. К. Ю. Воронова, теорія агентських відносин дозволяє більш точно визначити конфлікти інтересів, проблеми заохочення і механізми контролю в корпораціях. Менеджери, з одного боку, мають повноваження, делеговані їм акціонерами, і отримують великі можли-

вості для своєї діяльності, але, з іншого боку, вони обмежені правилами ведення бухгалтерського обліку [2, с. 38]. Таким чином, одним із завдань облікової науки на сьогодні є розвиток облікової теорії в напрямі вирішення агентської проблеми, що дозволить сформувати таку форму організації обліку та вдосконалити обліковий інструментарій, що дозволить усунути можливість здійснення менеджерами опортуністичної поведінки під час реалізації облікових процедур. У цілому це сприятиме формуванню достовірної та релевантної інформації, необхідної інвесторам та іншим стейкхолдерам для прийняття ефективних економічних рішень.

При реалізації облікової політики корпорації необхідно дотримуватися принципів бухгалтерського обліку, які слід розглядати як інструменти, що дозволяють обмежити свободу дій менеджерів та суб'єктів ведення обліку. Одним із таких обмежуючих засобів є *принцип обачності* (бухгалтерський консерватизм), використання якого передбачає при реалізації професійного судження не завищувати вартість активів та доходів і не зменшувати вартість зобов'язань та витрат корпорації. Консервативний облік, тобто реалізація такої облікової політики корпорації, що забезпечує обачливий підхід до розрахунку прибутку, слід розглядати як модель обліку, яка обирається керівництвом корпорації для моніторингу її діяльності, зокрема діяльності менеджменту корпорації.

Сьогодні однією з причин використання даного принципу в системі бухгалтерського обліку вчені вважають ефективність корпоративного управління. Так Дж. А. Лобо та Дж. Жоу, підтверджуючи дану думку, наголошують, що впровадження закону Сарбейнса – Окслі у 2002 р. у США, яким запроваджувався новий кодекс корпоративного управління з метою відновлення втраченої довіри акціонерів та інших стейкхолдерів через великі фінансові скандали, вплинуло на зростання рівня бухгалтерського консерватизму в американських компаніях [8]. Таким чином, використання бухгалтерського консерватизму, що забезпечує зменшення агентських витрат і мінімізацію ризиків щодо потенційних судових процесів для членів ради директорів, є одним із шляхів підвищення ефективності системи корпоративного управління через підвищення рівня надійності облікової інформації.

Водночас, досить неоднозначною є роль бухгалтерського обліку в підвищенні ефективності використання різних інструментів корпоративного управління (контракти, правовий захист, структура власності на акціонерний капітал, система винагород менеджменту тощо). Так, на думку В. Чі, Ч. Лю та Т. Ванга, консервативний бухгалтерський облік відіграє роль заміни інших механізмів управління для пом'якшення агентської проблеми. В окремих компаніях з більшою кількістю акцій, що належать інститу-

ційним інвесторам, і з більшою радою директорів існує менший попит на консервативний облік. З іншого боку, фірми з більшою кількістю акцій, що належать інсайдерам та керівникам компаній, які одночасно виконують обов'язки голів правління, мають більший попит на консервативний облік, що дозволяє компенсувати слабкість корпоративного управління [7, с. 56]. Відповідно, рівень застосування бухгалтерського консерватизму залежить від обраної моделі корпоративного управління та використовуваних механізмів його реалізації.

Незважаючи на об'єктивні переваги застосування консерватизму для підвищення ефективності корпоративного управління, одним із недоліків його застосування є протиріччя з принципом нейтральності, який передбачає, що процес формування облікової інформації не повинен бути зорієнтований на одностороннє задоволення потреб однієї з груп користувачів облікової інформації, ігноруючи при цьому потреби інших груп користувачів, що, зокрема, відбувається при впровадженні моделі консервативного обліку. Одним із способів вирішення цієї проблеми є розробка такої оптимальної моделі консервативного обліку, яка б відповідала потребам суб'єктів корпоративного управління й водночас не ігнорувала б потреби інших груп користувачів облікової інформації.

Для підвищення ефективності корпоративного управління також необхідним є вдосконалення системи бухгалтерської звітності, яка має забезпечити надання необхідної інформації раді директорів, акціонерам, потенційним інвесторам та іншим стейкхолдерам. Окремі вітчизняні дослідники наголошують, що чинна облікова система не може забезпечити задоволення потреб суб'єктів корпоративного управління, а тому потребує подальшого реформування на основі визначення специфічних особливостей корпоративного управління в Україні. Так, проф. Р. В. Кузіна відмічає, що динамічний характер реформування висуває завдання, що має на меті дослідження численних проблем сучасного корпоративного обліку та звітності, пов'язаних з інтеграцією в систему міжнародного обліку [5, с. 5]. Я. П. Іщенко вже безпосередньо наголошує, що для отримання інформації, яка б забезпечила потреби різних рівнів корпоративного управління, необхідно сформулювати систему стандартизованої корпоративної звітності [3, с. 69]. А проф. Н. О. Лоханова в результаті проведених досліджень встановила, що рівень задоволеності інвесторів окремими аспектами інформації, що надається у складі корпоративної звітності компаніями, з точки зору її корисності для прийняття інвестиційних рішень складає приблизно 50% [6, с. 9], що є свідченням необхідності трансформації системи обліку в напрямі задоволення потреб корпоративного управління.

Одним із найбільш поширених шляхів удосконалення бухгалтерської звітності в даному напрямі є її якісне вдосконалення (деталізація існуючих та виділення нових об'єктів обліку), кількісне розширення показників, а також розкриття нефінансової інформації про діяльність корпорації в окремих спеціалізованих (про інтелектуальний капітал, про сталий розвиток, про корпоративну соціальну відповідальність тощо) або інтегрованих звітах. Існування такої тенденції є результатом зміни ролі та спрямування бухгалтерської звітності в системі корпоративного управління, яка висуває нові вимоги до рівня її прозорості та корисності для прийняття корпоративних рішень.

Окрім того, із внесенням у 2017 р. змін до складу Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» середні та великі компанії повинні складати звіт про управління, що є результатом гармонізації національної системи обліку з Директивами ЄС. У звіті про управління має розкриватись інформація про поточний стан, результати діяльності та перспективи розвитку корпорації, ризики, її вплив на зовнішнє соціальне та екологічне середовище. При цьому відсутність дієвої практики складання подібних звітів в Україні та аналізу впливу їх складання й оприлюднення на систему корпоративного управління зумовлюють необхідність проведення глибоких досліджень в даному напрямі.

ВИСНОВКИ

1. У результаті проведеного дослідження виділено основні проблеми облікового забезпечення корпоративного управління, вирішення яких сприятиме підвищенню його ефективності: підвищення якості облікової інформації; пошук шляхів зменшення негативного впливу креативного обліку; розвиток облікової теорії в напрямі вирішення агентської проблеми; застосування облікового консерватизму; розвиток бухгалтерської звітності.

2. Проведений аналіз основних проблем облікового забезпечення корпоративного управління дозволив установити, що основна складність у їх вирішенні полягає в тому, що наукові дослідження у сфері корпоративного управління мають чітко виражений міждисциплінарний характер та стосуються таких наукових дисциплін, як економіка (поведінкова, інституційна), фінанси, право та менеджмент. Саме тому розвиток облікового забезпечення корпоративного управління має відбуватися з урахуванням існуючих напрацювань у вищенаведених дисциплінах.

3. Перспективами подальших досліджень є розробка комплексної моделі обліково-аналітичного забезпечення корпоративного управління на основі використання положень інституційної теорії та з урахуванням особливостей практичної реалізації корпоративного управління на вітчизняних підприємствах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Брадул О. М.** Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпорацій : монографія. Київ : КНТЕУ, 2009. 356 с.
2. **Воронова Е. Ю.** Бухгалтерский учет и отчетность в решении агентской проблемы корпоративного управления. *Вестник МГИМО*. 2011. № 1. С. 36–42.
3. **Іщенко Я. П.** Формування внутрішньої звітності про витрати у відповідності до вимог корпоративного управління. *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 3. С. 69–72.
4. **Кондратюк О. М.** Бухгалтерське забезпечення корпоративного управління: актуальні питання. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 7. С. 441–448.
5. **Кузіна Р. В.** Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку : монографія. Херсон : Грін Д. С., 2015. 416 с.
6. **Лоханова Н. О.** Корпоративна звітність в Україні і світі в контексті євроінтеграції: вимоги інвесторів, проблеми, перспективи. *Економіка та держава*. 2014. № 10. С. 6–10.
7. **Chi W., Liu Ch., Wang T.** What affects accounting conservatism: A corporate governance perspective. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*. 2009. Vol. 5. Issue 1. P. 47–59.
8. **Lobo G. L., Zhou J.** Did conservatism in financial reporting increase after the Sarbanes-Oxley Act? Initial evidence. *Accounting Horizons*. 2006. Vol. 20. No. 1. P. 57–73.
9. **Vladu A. B., Matiș D.** Corporate governance and creative accounting: two concepts strongly connected? Some interesting insights highlighted by constructing the internal history of a literature. *Annales Universitatis Apulensis. Series 'Oeconomica'*. 2010. Vol. 12. Issue 1. P. 332–346.

REFERENCES

- Chi, W., Liu, Ch., and Wang, T. "What affects accounting conservatism: A corporate governance perspective". *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, vol. 5, no. 1 (2009): 47-59.
- Ishchenko, Ya. P. "Formuvannya vnutrishnyoi zvitnosti pro vytraty u vidpovidnosti do vymoh korporatyvnoho upravlinnia" [Formation of internal cost reporting in accordance with corporate governance requirements]. *Oblik i finansy APK*, no. 3 (2010): 69-72.
- Kondratiuk, O. M. "Bukhhalterske zabezpechennia korporatyvnoho upravlinnia: aktualni pytannia" [Accounting software for corporate governance: topical issues]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 7 (2014): 441-448.
- Kuzina, R. V. *Korporatyvnyi oblik i zvitnist v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku* [Corporate Accounting and Reporting in Ukraine: Current State and Development Prospects]. Kherson: Hrin D. S., 2015.
- Lobo, G. L., and Zhou, J. "Did conservatism in financial reporting increase after the Sarbanes-Oxley Act? Initial evidence". *Accounting Horizons*, vol. 20, no. 1 (2006): 57-73.
- Lokhanova, N. O. "Korporatyvna zvitnist v Ukraini i sviti v konteksti yevrointehratsii: vymohy investoriv, problemy, perspektyvy" [Corporate Reporting in Ukraine and the World in the Context of European Integration: Investors' Requirements, Problems, Prospects]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 10 (2014): 6-10.
- Vladu, A. B., and Matis, D. "Corporate governance and creative accounting: two concepts strongly connected? Some interesting insights highlighted by constructing the internal history of a literature". *Annales Universitatis Apulensis. Series 'Oeconomica'*, vol. 12, no. 1 (2010): 332-346.
- Voronova, Ye. Yu. "Bukhhalterskiy uchet i otchetnost v reshenii agentskoy problemy korporativnogo upravleniya" [Accounting and reporting in solving corporate management agency problems]. *Vestnik MGI MO*, no. 1 (2011): 36-42.